

PODELA DRUMSKOG TRANSPORTA¹

1. Podela drumskog transporta prema nameni voznih parkova pri korišćenju kapaciteta:

- **javni prevoz** (za opšte potrebe) - prevoz koji je pod jednakim uslovima dostupan svim korisnicima prevoznih usluga i obavlja se na osnovu ugovora o prevozu
- **prevoz za sopstvene potrebe** - prevoz koji se vrši u cilju zadovoljavanja potreba vezanih za obavljanje osnovne delatnosti koja je iz oblasti proizvodnje, trgovine, usluga i sl. pri čemu:
 - roba koja se prevozi mora biti vlasništvo izvršioca prevoza ili mora da je prodana, kupljena, iznajmljena, proizvedena ili prerađena od strane izvršioca
 - svrha prevoza mora biti prevoz robe do ili od izvršioca prevoza, ili prevoz u okviru preduzeća ili van njega zbog sopstvenih potreba
 - vozač mora biti zaposlen kod izvršioca prevoza
 - vozilo mora biti vlasništvo izvršioca prevoza ili kupljeno na odloženo plaćanje
 - prevoz mora biti samo prateća, pomoćna delatnost osnovnoj delatnosti izvršioca prevoza

2. Podela drumskog transporta prema teritorijalnom obeležju:

- **unutrašnji (nacionalni) prevoz** – prevoz koji se obavlja na teritoriji jedne države:
 - *lokalni prevoz* - prevoz koji se obavlja na teritoriji opštine, odnosno grada, osim gradskog i prigradskog linijskog prevoza putnika
 - *gradski prevoz* - na teritoriji grada, odnosno naseljenog mesta (odnosi se na linijski prevoz putnika)
 - *prigradski prevoz* - između dva ili više naseljenih mesta na teritoriji opštine, odnosno grada (odnosi se na linijski prevoz putnika)
 - *međumjesni prevoz* - između naseljenih mesta dve ili više opština (odnosi se na linijski prevoz putnika)
 - *međurepublički prevoz* - prevoz pri čijem se obavljanju prelazi administrativna granica između Republike Srbije i Republike Crne Gore
 - *kabotaža* - prevoz između naseljenih mesta na teritoriji Republike Srbije koji obavlja prevoznik koji ima sedište na teritoriji Republike Crne Gore
- **međunarodni prevoz** - prevoz pri čijem se obavljanju prelazi najmanje jedna državna granica:
 - *bilateralni* – prevoz u dovozu iz druge države u SCG, odnosno u odvozu iz SCG u drugu državu;
 - *tranzitni* – prevoz preko teritorije SCG;
 - *multilateralni* – prevoz između tri ili više država, pri čemu je dozvoljeno ukrcavanje/utovar i iskrcavanje/istovar na teritorijama svih država;
 - *prevoz za i iz treće države* – prevoz iz ili u državu koji obavlja prevoznik čije sedište nije na teritoriji te države;
 - *kabotaža* – prevoz između pojedinih mesta na teritoriji jedne države koji obavlja prevoznik čije sedište nije u toj državi;

¹ dopuna teksta osnovnog udžbenika – Topenčarević Ljubomir (1987), *Organizacija i tehnologija drumskog transporta*, IRO "Građevinska knjiga", Beograd.

3. Podela drumskog transporta prema specijalizaciji, odnosno nameni kapaciteta voznog parka:

- **prevoz putnika:** gradski, prigradski, međugradski, turistički, auto-taksi
- **prevoz robe:** prevoz hemikalija, lakokvarljive robe, kontenera, vangabaritnih tereta ...

4. Podela drumskog transporta prema načinu organizacije:

- **linijski prevoz** se obavlja na određenom prevoznom putu po određenom redu vožnje, sa jednim ili više polazaka, odnosno povrataka

Linijski prevoz putnika - prevoz putnika na određenom prevoznom putu od početne do krajnje stanice, odnosno stajališta, po unapred odobrenom redu vožnje i cenovniku. Redom vožnje se utvrđuju redosled stanica i njihova udaljenost od početne stanice, vreme polaska i dolaska za svaku stanicu, vremenski period i učestalost održavanja linije i rok važenja reda vožnje. Cenovnik je pregled cena prevoza i naknada za ostale usluge prevoznika.

- BIS prevoz – prevoz sa dva ili više autobusa istog prevoznika po istom redu vožnje na celoj liniji

- **vanlinijski prevoz (po potrebi)** je prevoz za koji se relacija i drugi uslovi prevoza utvrđuju posebno za svaki prevoz

Vanlinijski prevoz putnika se dalje može podeliti na:

- *povremeni prevoz putnika:*

- kružna vožnja zatvorenih vrata koja počinje i završava se na istom mestu, pri čemu se jedna, odnosno više organizovanih grupa putnika prevozi istim autobusom tokom celog putovanja;
- prevoz organizovane grupe putnika od mesta polaska do mesta odredišta i povratak praznog autobusa;
- vožnja praznog autobusa od mesta polaska do mesta odredišta i prevoz putnika u povratku;
- ostali povremeni prevozi

- *naizmenični prevoz putnika:*

- prevoz organizovanih grupa putnika za više turističkih putovanja sa istog mesta polaska do istog mesta odredišta
- svaka grupa koja je obavila putovanje u odlasku vraća se u istom sastavu na mesto polazišta, prilikom jednog od narednih putovanja
- mesto polaska i mesto odredišta odnose se na mesto odakle je putovanje započelo i mesto gde se putovanje završava, kao i na okolinu svakog od njih u prečniku od 50 km
- prvo putovanje u povratku i poslednje u odlasku, u nizu naizmeničnih vožnji, se obavlja praznim vozilom

LITERATURA

ECMT (1997), *Recommendation: Framework for Bilateral Agreements in Road Transport*, Council of Ministers, Berlin, Germany.

Zakon o međunarodnom prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list Savezne Republike Jugoslavije", br. 60/98, 5/99, 44/99, 74/99 i 4/2000)

Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni glasnik Republike Srbije", br. 46/95 i 66/2001)